

SATURNUS

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SATURNUS, LJUBLJANA

LETO XXVIII — ŠTEVILKA 3 — MAREC 1987

1167466

Konec pravljič za odrasle

»Bolje moramo delati, da bomo bolje živeli« - to je v naši družbi že leta priljubljeno geslo, svojo resničnost pa je potrjevalo predvsem z negativnim zgledom - delali smo enako ali slabše in enako ali slabše živeli. Motivacijski učinek tega gesla je bil ob odsotnosti bolj oprijemljivih spodbud nič; na osnovi navidezno boljših rezultatov smo si delili navidezno večje plače in s tem kvečjemu ohranjali socialni mir. Pa še tega ne več najbolje; jugoslovanski delavec namreč zasluži neprimerljivo manj kot delavec v nekaj korakov oddaljeni tujini (in razmerje se poslabšuje). Pri tem mu ni nič mar, da je tudi naša produktivnost neprimerljivo manjša, saj se, zaradi načina dela in delovnih razmer, pri delu enako utruji.

Menda je čas za glasno priznanje, da moramo **bolje** delati in pri tem še lep čas živeti kvečjemu **enako** kot zdaj. Utelesenje tega priznanja so resolucijska določila in interventni zakon, ki prepoveduje nominalno rast osebnih dohodkov nad rastjo produktivnosti in komplet novih zakonov, ki bodo obveljali z začetkom drugega polletja. Poenostavljeno rečeno: kruha, ki ga spečemo Jugoslavlani, ne moremo nesti naravnost v usta - že zato ne, ker ga moramo vsakokrat lep kos odrezati za odplačevanje dolgov. Če ga ostane premalo, postane to žal problem povsem navadnih ljudi. Jesti pa je treba in ker znajo biti lačni ljudje zelo napadlni, je treba dokupiti manjkajoči kruh (ali moko ali peči za peko), kar pomeni nove dolgove. Samo v zadnjih petih letih je Jugoslavija menda z obrestmi vred vrnila tujim upnikom 28 milijard dolarjev dolgov, pri tem pa je glavnico dolga z 21 milijard zmanjšala le za milijardo. Dokaz, da smo se s tem, kako speči več kruha, ves ta čas zelo malo ukvarjali.

S tem pisanjem se ne nameravam pridružiti tako cenjenemu trkanju na zavest delavcev. Tako imenovana »zavest«, naj bo še tako visoka in na poštenju temelječa, je v svojem bistvu namreč vedno egoistična. Človek se je pripravil odrekat, če v neki (določeni) prihodnosti vidi konec odrekovanja in korist. Stavkovni val, o katerem poroča časopisje, ni samo izsiljevalski upor proti zveznim ukrepom in stagniranju plač, temveč je predvsem izraz z večletnimi izkušnjami pridobljenega nezaupanja v prihodnost, na katero delavci sami ne morejo vplivati. Slej ko prej nam manjka program, mehanizem, prepričljivo in opazno vodeč k izboljšanju. Namesto tega smo postali družba milijonov amaterskih ekonomskih teoretikov (pa tudi zasebnih praktikov v smislu »znajdi se, kot veš in znaš«). Kar priznajte: tudi vi, ki to berete, imate vsaj neko megleno lastno teorijo o možnosti ozdravljenja jugoslovanskega gospodarstva - če že ne jugoslovanskega, pa vsaj saturnuskega.

Res, ker smo samo majhen Saturnus, se vrnimo kar na svoje lastne probleme, ki pa so močno zaznamovani s splošno jugoslovanskimi. Kako vročo bomo pojedli tisto juho z osebnimi dohodki, ki bi se glede na tromesečno produktivnost tudi nam morali znižati, še ni povsem jasno. Najnovejši popravki intervencijskega zakona obetajo sicer določeno omilitev, ki pa bo kvečjemu kratek odlog. Tudi za Saturnus velja, da je potrpežljivost zaposlenih ob realnem upadanju že tako podpovprečnih osebnih dohodkov odvisna od celovitosti in perspektivnosti rešitev, ki jih bodo ponudili naši vodilni. Program trajnega izboljšanja poslovanja Embalaže je bil napovedan že večkrat, tokrat pa se z njim res mudi, čeprav od njega ne moremo pričakovati trenutnega izboljšanja. Lahko pa za začetek bistveno vpliva na motivacijo zaposlenih v vsej DO, ki bo v času, kakršen je, še kako potrebna. Enako in iz istega razloga se mudi tudi z rešitvami za povečanje učinkovitosti dela v Saturnusu kot celoti. (vc)

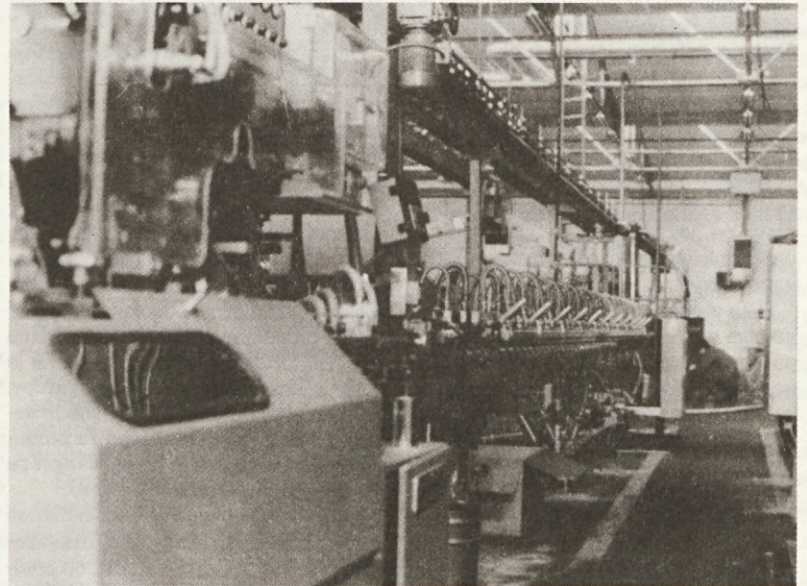
Povečanje fizične proizvodnje, manjšanje režije

Konec februarja je na seji gospodarskega odbora glavni direktor napovedal nove ukrepe za izboljšanje poslovnih rezultatov za povečanje osebnih dohodkov in za zagotovitev potrebnih sredstev za izvedbo investicij v Avtoopremo in Orodjarno.

Prvi ukrep, povišanje cen svetlobne opreme, s katerim naj bi si zagotovili večji dotok sredstev v poslovni sklad,

je z zveznim ukrepom izničen - ceno smo morali spet znižati.

Drugi ukrep, oziroma zahteva, je povečanje fizične produktivnosti za 20 %. To lahko dosežemo le z boljšim delom na vseh ravneh, ne samo v proizvodnji. (V Avtoopremi, ki je že v prvih dveh mesecih dosegala načrtovano proizvodnjo, je v mesecu dosežena rekordna proizvodnja 2,3 milijar-

Linija za proizvodnjo varjenih pločevink je postavljena. Zaenkrat jo še preizkušajo, zares pa bo začela obratovati, ko bodo odkrili in odpravili morebitne pomanjkljivosti.

Sindikati ne bo rešil težav Embalaže

Občutno zaostajanje za načrtovanim obsegom proizvodnje v prvem tromesečju in zakonodaja, ki dovoljuje rast OD le na osnovi povečane produktivnosti dela, to sta bila glavna razloga za sklic embalažne sindikalne konference o možnostih doseganja plana Embalaže, na katero so bili poleg članov DPO povabljeni člani kolegijev DO in tozdov. Ta trenutek sicer še ni čisto jasno, kmalu pa bo, s kakšno naglico bo posamezne prekoračiteljke zadelo zahteva po vračanju dela osebnih dohodkov. Tudi z začasnimi popuščanjem za sezonce pa

ostaja dejstvo, da bo uveljavitev zakona o celotnem prihodu in dohodku v drugem polletju močno oklestila dohodek Saturnusa, kar lahko še posebej prizadene Embalažo. Zahtevano povečanje produktivnosti pa zadeva na mnoge ovire; embalažerji so našli slabšo strukturo proizvodnje (majhne serije, neavtomatizirana proizvodnja), tehnične probleme s starimi in novimi linijami za pokrove, pomanjkanje rezervnih delov za stroje, pomanjkanje pločevine in slabo kakovost, pomanjkanje delavcev in končno malodušnost delavcev, ki da so preslabo plačani (tudi v primerjavi z drugimi tozdi in skupnimi službami) glede na to, da vlagajo v proizvodnjo veliko truda. Svoje so povedali tudi drugi udeleženci o problemih nabave, kadrovanja, vzdrževanja, vse skupaj pa je izzvenelo v občutek neke brezizhodnosti in nespremenljivosti stanja. Rešitev sestank seveda ni prinesel in če stvarno pomislimo, jih je od sindikalne konference tudi težko pričakovati. Zanimivo pa je, da so tokrat udeleženci očitno pričakovali, da bo ponujen neki izhod iz težav, in da so že na samem sestanku reagirali odkrito razočarano, ker doslej ni bilo v navadi, čeprav imamo za seboj že kar nekaj podobno brezplodnih »družbenopolitičnih« razprav o problematiki dela v celi DO. (vc)

de po statističnih cenah. V Embalaži je bila fizična proizvodnja po dveh mesecih približno 30 % pod planom, pod planom ostaja tudi po treh mesecih, čeprav je bila višja kot v istem obdobju lani.

Tretji napovedani ukrep je zmanjšanje števila režijskih delavcev tako v tozdih kot v skupnih službah. Zaenkrat je bilo govora o premeščanju delavcev, ki niso dejansko zaposleni poln delovni čas, na druga delovna mesta, in o nenadomeščanju tistih, ki odhajajo iz delovne organizacije.

Učiti se, učiti se, učiti se!

Znani izrek bi ostal aktualen, tudi če bi se že doslej vestno ravnali po njem. Z znanjem, pridobljenim v šolskih klopih, ni mogoče shajati vse življenje, in če ga je bilo nekoč, v bolj počasnih časih, morda dovolj le obnavljati, ga je sedaj treba tudi nenehno dopoljevati.

V Saturnusu ne nameravamo ostati le pri tej načelni ugotovitvi, kar kaže porast organiziranih izobraževalnih oblik, ki so že v teku ali pa v pripravi. Samo v aprilu se bodo pričeli izvajati trije sklopi seminarjev: izobraževanje za varstvo pri delu, usposabljanje univerzalnih delavcev in seminar za usposabljanje vodij krožkov za izboljšanje proizvodnje. V pripravi pa je program za sistematično usposabljanje vseh organizatorjev dela v proizvodnji.

Redno obnavljanje znanja delavcev o varstvu pri delu je obveznost, ki jo nalaga zakon. Izobraževanja se bodo morali udeležiti tudi vodstveni in vodilni delavci, katerim bodo predavali zunanji predavatelji. Delavcem v proizvodnji bodo o nevarnostih na delovnem mestu ter možnostih in obveznosti zaščite pred njimi predavali naši inženirji za varstvo pri delu. Oba dela programa sta prilagojena saturnuškim razmeram. Zavod za varstvo pri delu je zasnovan, ki jo je pripravil naš oddelek za izobraževanje, ocenil kot eno boljših.

Tečaji za univerzalne delavce (pravzaprav delavke, saj je med njimi le en moški) so nadaljevanje akcije, ki se je začela v preteklem letu. V aprilu se bosta pričela dva tečaja za skupni de-

lavcev iz Embalaže in Avtoopreme. Uspešno opravljen tečaj, za katerega so predlagani delavci, ki se pri delu najbolj izkažejo, pomeni napredovanje za tiste, ki so doslej opravljali najnižje vrednotena dela. Kasneje bo mogoče, spet po predhodno opravljenem tečaju, napredovati še stopnjo višje, v univerzalnega delavca I, ki bo specializiran za določeno področje proizvodnje in bo zadolžen tudi za uvajanje novih delavcev.

Organiziranje krožkov za izboljšanje proizvodnje je predviden v našem gospodarskem načrtu. Ta oblika organiziranja dela bo za Saturnus novost, zgledi v nekaterih drugih delovnih organizacijah pa menda že dokazujejo njene prednosti. Gre za ustvarjanje takega vzdušja v delovnih skupinah in kolektivu kot celoti, ki spodbuja k razmišljanju o organizacijskih in tehničnih izboljšavah in o izboljševanju delovnih pogojev, ki naj vodi k večji produktivnosti in kvalitetnejšemu delu. Bodoči vodje krožkov, zaenkrat je izbranih skupno 19 iz vseh treh tozdov, se bodo aprila udeležili 5-dnevnega seminarja, ki ga bo vodil Zavod za produktivnost dela, program pa je prirejen za potrebe Saturnusove proizvodnje.

Isti namen, povečanje produktivnosti in dvig kakovosti dela, ima izobraževanje vseh organizatorjev dela, od predelavca navzgor. Program tega izobraževanja bo sprejemal delavski svet in pridobivanje funkcionalnih znanj bo s tem postalo obvezno. Ta znanja bodo vključena tudi v opise del in nalog. Izobraževanje za organizatorje dela naj bi se začelo jeseni.

Vita C.

PREDSTAVLJAMO VAM

Novi vodja razvoja delovne organizacije, ki je to delo prevzel s 1. marcem, je Anton Jenko, magister strojništva. Za njim je deset let delovnih izkušenj. Najprej je dve leti delal na ljubljanski Fakulteti za strojništvo kot asistent za področje avtomatizacije obdelovalnih sistemov, nato pa 8 let v kranjski Iskri Kibernetiki, kjer je bil nazadnje vodja CNC centra.

V tem srednjeročnem obdobju si je Saturnus zastavil ambiciozne načrte, razvojna služba delovne organizacije bo torej imela polne roke dela. Prizadevanja za posodablja-

nje in usposabljanje za nove vrste proizvodnje s ciljem, da bi povečali produktivnost, izboljšali kakovost in zmanjšali porabo energije, so že v teku, opaža novi vodja razvoja v tem prvem obdobju seznanjanja z delovno organizacijo. Prednost ima ta čas investicija v Avtoopremo, ki je potrebna, da bi se po sposobnostih čim bolj približali konkurenci v tujini: le na ta način si lahko Avtooprema zagotovi prihodnost.

Postopno uvajanje CAD/CAM tehnologije, to je računalniško podprt razvoj, konstrukcija in optimiranje proizvodnih procesov ter vodenje same proizvodnje s pomočjo računalnika, je nujen sestavni del razvojnega programa. CAD/CAM oprema je v bistvu »orodje« za doseganje boljših rezultatov v celotni proizvodnji. Vzporedno s tem pa je treba razviti tudi poslovno-informacijski sistem. Razvoj bo zahteval od zaposlenih tudi drugačno znanje, potrebno bo torej intenzivno dodatno izobraževanje.

Približno tako je Anton Jenko opisal glavne razvojne naloge. Dodal pa je še, da morajo biti prizadevanja za večjo učinkovitost podprta z enotnim reševanjem problemov, ki so skupni vsej delovni organizaciji.

S tehnološkim posodabljanjem Avtoopreme in Orodjarne pa naj bi se pripravili na proizvodnjo novih tipov žarometov za Volkswagen in plastičnih žarometov iz duroplasta. Že sedaj pa vemo, da bo potrebno oddelek plastike postopoma opremljati skozi vsa nadaljna leta, ker so stroji dotrajani in zastareli.

Predvidena vrednost celotne naložbe je 630 starih milijard. Samo financiranje pa bi potekalo takole:

Ker je investicija izvozno usmerjena, je zahtevan lastni delež 25 %, ostalo pa bi pokrivali s krediti. 30 % dinarskega kredita pridobili od Ljubljanske banke, domači dobavitelji opreme omogočajo 40 % kredita tuji pa 85 %.

Tako domače kot tuje kredite bomo odplačevali pet let.

Načrtujemo da bo investicija zaključena v letu 1988 in da se bodo učinki pokazali v letu 1989. Vložena sredstva se bodo povrnila v petih letih, likvidnost

TOZD pa naj bi se zaradi investicije ne poslabšala, nasprotno, investicija bi morala pozitivno vplivati na uspešnost poslovanja DO.

Naložba omogoča povečanje izvoza na konvertibilni trg, hkrati pa obdržanje zdajšnjega izvoza. Zavedati se moramo, da brez vlaganja v Avtoopremo in vzporedno v Orodjarne ne bomo mogli slediti naglemu tehnološkemu razvoju konkurence; zdaj sicer izvozimo 60 % proizvodnje, vendar bi brez vlaganja v tehnologijo uvoz upadel in v naslednjih letih bi tudi izgini z zahodnega trga. Hkrati pa vemo, da je domači trg za našo proizvodnjo premajhen in da je naš glavni proizvajalec avtomobilov Crvena zastava postavil lastno proizvodnjo svetil.

Nujnost vlaganja je torej več kot očitna. Hkrati pa s to naložbo uresničujemo prvo fazo načrtovane koncentracije proizvodnje in uprave Saturnusa na Letališki cesti.

Srečko Alič

INVESTICIJA V AO

Začetek del v drugem polletju?

Investicija v TOZD Avtooprema in TOZD Orodjarne in vzdrževanje je v fazi pripravljalnih del, to je dokončevanje investicijskega elaborata ter priprava tehnične gradbene dokumentacije.

Predhodno izdelano investicijsko zasnovo sta že potrdila Inštitut Ljubljanske banke in Komisija za oceno investicij v SR Sloveniji. To pomeni, da izpolnjuje minimalne zahteve za prestrukturiranje gospodarstva po Dogovoru o temeljnih družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1986-1990 in je usmerjena v izvoz na konvertibilno področje. Cilji investicije so predvsem:

- rast izvoza,
- ohranitev deleža proizvodov Saturnusa v Volkswagnu,
- delno preusmerjanje s kovinskih na plastične žaromete in na višjo tehnologijo ter
- večja integracija v samem razvoju, ne samo z vidika strokovne sestave, temveč tudi izobraževanja za to investicijo.

Obseg naložbe in zahtevnost izvedbe narekuje temeljito in analitično izdelavo investicijskega programa. Tega pa po zakonu lahko izdelata samo za tako delo registrirana organizacija. Izdelavo projektno dokumentacije, investicijskega in-

ženiranja ter pomoč pri izdelavi investicijskega elaborata smo poverili Industrijskemu biroju Ljubljana.

Pridobivanje soglasij, tako gradbenih kot za uvoz strojne opreme, je v teku. Vsa pripravljala dela od izdelave in porabitve investicijskega elaborata do dokončnega izbora opreme in izvajalca gradbenih del naj bi bila predvidoma zaključena v prvi polovici leta. Tako bi lahko gradbena dela zaključili koncem tega leta, medtem ko bo strojna oprema postopoma prihajala letos in v prvi polovici naslednjega leta.

Poleg tehnološkega posodabljanja proizvodnje Avtoopreme in Orodjarne vključuje naložba tudi povečanje proizvodne hale in gradnjo prostorov za razvojno-proizvodno-tehnološki kader. Gradbeni del predstavlja tretjino celotne vrednosti naložbe, kar je sicer sorazmerno velik delež, vendar se moramo zavedati, da bi moral biti razvojni prizidek zgrajen že pred 10 leti, ko je bila postavljena nova tovarna Avtoopreme. Manjša razvojna stavba naj bi bila del načrtovane razvojno-poslovne stavbe Saturnusa. Povečanje proizvodne hale pa je potrebno zaradi večanja proizvodnje svetil in plastičnih žarometov.

Razvid del in nalog pred durmi

Pravna in samoupravna podlaga urejanja vprašanj glede razvida del in nalog, to je glede delitve in strukture dela, je v ustavi, zakon o združenem delu, zakonu o delovnih razmerjih, družbenih dogovorih o uresničevanju kadrovske politike in pravilnikih TOZD in DSSS o delovnih razmerjih. Neposredno pravno podlaga enotne metodologije za razvid del in nalog pa daje drugi odstavek 19. člena zakona o delovnih razmerjih, ko pravi, da se delavci temeljnih organizacij dogovorijo za enotno metodologijo razvidov del in nalog, ki jih bodo spejeli v posameznih TOZD oz. DSSS. Namen enotne metodologije razvidov del in nalog v DO Saturnus (sprejel jo je delavski svet DO na svoji seji 11. 2. 1987) je priprava osnove za poenotenje razvida del in nalog posameznih temeljnih organizacij in delovne skupnosti, možnost primerjanja vsebine posameznih enakih ali podobnih del in nalog ter določanje zahtevnosti in pogojev dela.

Razvid del in nalog v TOZD in DSSS s svojo vsebino posega v troje pomembnih področij:

- organiziranost delovnega procesa,
- kadrovanje delavcev,
- ugotavljanje zahtevnosti dela.

Temeljna izhodišča členitve delovnega procesa na dela in naloge morajo biti v DO usklajena, prav tako pa morata biti v okviru DO medsebojno usklajena vsebina in obseg podatkov, o delih in nalogah, ki jih vsebuje razvid.

Razvid del, sprejet kot pravno organizacijski splošni akt TOZD/DSSS, ima zlasti namen, da:

- zagotovi optimalno delitev dela med delavci v TOZD in DSSS in določi mesta opravljanja posameznega dela v organizacijski strukturi TOZD in DSSS,
- je ena izmed podlag za določanje optimalnega števila potrebnih delavcev (letni plan),
- je podlaga za sprejem in razporejanje delavcev,
- je podlaga za planiranje izobraževanja delavcev,
- je podlaga za izvajanje varstva pri delu,
- je podlaga za kadrovske analize,
- zagotovi podlage za vrednotenje dela.

Enotna metodologija za izdelavo razvida del in nalog v DO Saturnus vsebuje naslednje skupine podatkov:

- podatki za identifikacijo del in nalog - ti podatki so organizacijska enota, kjer se delo izvaja, naziv nalog, naziv izvajalca in šifra naloge,
- podatki o vsebini del in nalog - opis mora opredeliti bistvene aktivnosti in pojasniti, kaj se dela, cilj naloge, organizacijske povezave,
- podatki o pristojnosti in odgovornosti, ki so povezane z delo, - strokovna, materialna in organizacijska odgovornost in odgovornost za varno delo drugih
- podatki o pogojih dela in naporih, ki so povezani z delom - opredeljujejo in opisujejo vplive okolja, ki kakorkoli otežkočajo normalno odvijanje dela in izhajajo iz tehnologije delovnega procesa,
- podatki o zahtevnosti usposobljenosti za izvajanje del in nalog - pomembni so za kadrovanje, izobraževanje, ugotavljanje zahtevnosti dela - ti podatki so zahtevna strokovna usposobljenost, zahtevana delovna usposobljenost in še različna specialna in spcialistična znanja in usposobljenosti.

Zaradi preimenovanja delovnih mest v dela in naloge brez ustreznih vsebinskih sprememb je bilo potrebno opredeliti pojma »delo« in »naloge«.¹

Vsebinsko je bil začetek organizacijskega dela razvida del in nalog samoupravno dogovorjena dejavnost TOZD in DSSS. Zaradi delitve dela smo morali to dejavnost razčleniti (deliti) in določiti izvajalce razčlenjenih delov dejavnosti. Ta členitev oz. delitev dejavnosti na manjše dele te dejavnosti pomeni v bistvu **organiziranje delovnega procesa**.

Glavni predmet skupnih osnov (organiziranje delovnega procesa in oblikovanje razvida del in nalog) je bila **opredelitev naloge**, to je tistega najmanjšega elementa delovnega procesa, ki bo najbolj ustrežal našim skupno dogovorjenim merilom in namenom. Dogovorili smo se, da bomo upoštevali naslednja »pravila« pri oblikovanju naloge. Naloga naj bi bila tak del delovnega procesa:

- ki jo lahko poverimo v izvajanje enemu ali več delavcem,
- ki jo lahko planiramo (določimo začetek in konec oz. trajanje in druge elemente - normativ),
- ki mu lahko določimo metodo dela (način, kako se izvršuje ta del delovnega procesa, kakšna sredstva so potrebna ipd.),
- za katerega lahko določimo, kakšna znanja, sposobnosti in lastnosti mora imeti delavec, da bo lahko uspešno izvrševal ta del delovnega procesa,
- ki mi lahko določimo njegovo relativno zahtevnost v odnosu do drugih delov delovnega procesa (t. j. določimo mu zahtevnost in količinskih sestavljenosti).
- ki ga lahko kontroliramo in spremljamo med samim potekom izvrševanja, ali pa končni rezultat naloge,
- ki ga tudi sam izvajalec lahko spremlja (vsaj časovno, v smislu evidence porabe delovnega časa).

Naloga je lahko glede na organizacijsko razvitost: funkcija, področje, del področja, naloga, delovni postopek, operacija. Organiziranje delovnega procesa, t. j. členjenje dejavnosti TOZD oz. DSSS

(oblikovanje nalog) je predvsem naloga vodij delovnega procesa (poslovnih delavcev in delavcev s posebnimi pooblastili in odgovornostmi).

Razvid del in nalog je predvsem organizacijski akt, njegov osnovni namen je racionalno in smotno organiziranje delovnega procesa in delitev dela.

Delo na razvidu se je v Saturnusu pričelo pred dvema letoma v stanju, ko ni bila definirana in usklajena organizacija (v naši DO v času od organiziranja temeljnih organizacij, to je 10 let, nismo celoviteje niti analizirali niti ocenjevali našega organizacijskega sistema²). To je povzročilo delovni skupini številne probleme. Poglavitni razlog za medsebojno usklajevanje razvidov je namreč **skupni interes**, ki lahko izhaja iz realnega preverjanja programa razvoja DO, TOZD, DSSS, splošne organiziranosti, to je oblikovanja organizacijskih enot in organizacijskih procesov poslovanja. Naloge v zvezi z definiranjem organizacije še sedaj intenzivno potekajo in gredo h koncu.

Organizacijski del razvida (oziroma prva stran obrazca RDN) vsebuje **zapisano organizacijo delovnega procesa** in samoupravno sprejeto (ko ga bodo sprejeli delavski sveti TOZD in DSSS) delitev dela med izvajalci delovnega procesa (t. j. delavci TOZD in DSSS).

Organizacija pa nikakor ni nekaj statičnega in tisto, kar bo zapisano, se lahko že jutri spremeni. Zato bo potrebno raz-

vid stalno dopolnjevati glede na organizacijski in tehnološki razvoj TOZD /DSSS. (Vsaj ob vsakoletnem gospodarskem načrtu - ker organizacijske spremembe niso možne vsak dan).

Opisi del in nalog v temeljnih organizacijah so v glavnem dokončani in usklajeni s sprejeto metodologijo. Delovna skupina pa bo lahko povsem dokončala razvid šele potem, ko bo usklajena rešitev **nekaterih** problemov v **makro-organizaciji**.

Milan Pavliha

¹ (Pojma **delo** oz. **naloga**, ki sta uporabljena v naši metodologiji pomenita: **delo** je aktivnost, pri kateri uporablja delavec svoje telesne in 'umske sposobnosti, spretnosti in znanja, s katerimi z uporabo določene metode dela in določenih delovnih sredstev sodeluje pri izdelavi proizvodov oz. opravlja storitve, ki so rezultat skupnega dela združenih delavcev; **naloge** so konkretizacija del, ki jih je delavec v skladu s sprejetim delovnim programom dolžan opravljati v proizvodnem procesu oz. pri opravljanju storitev za doseganje ciljev TOZD oz. DSSS ter DO kot celote. Oba pojma se v naši metodologiji uporabljata v enakem pomenu.

² Ivan Primožič: Organiziranost Saturnusa, tehnični napredek in avtomatizacija delovnega procesa - Glas Saturnusa št. 1, januar 1974.

Tudi za avtoopremo znižanje cen

Nedavni ukrep zveznega izvršnega sveta narekuje znižanje vseh cen, ki so v letošnjem letu zrasle za več kot 20,3 odstotka. Cene takih proizvodov bodo ostale zamrznjene za tri mesece. Ukrep izvzema le tiste proizvajalce, ki lani niso podražili svojih izdelkov nad družbeno dogovorjeno stopnjo. Zvezni izvršni svet je ukrep pospremil med drugim tudi z napovedjo, da bo vztrajal pri hitrejšem odpravljanju izrazitejših cenovnih nesorazmerij, ki močno povečujejo inflacijo. Koliko se ta obljuba ujema s kazensko zamrznitvijo cen izdelkov sedanjih »prekoračiteljev«, medtem ko druge cene še vedno rastejo, bo pokazal čas.

Med številnimi delovnimi organizacijami, ki jih zadeva ta ukrep, je tudi Saturnus, ki je februarja povišal cene svetlobne opreme za industrijo za 60 %, za trgovino pa za 100 %. Znižanje cen bo pomenilo za nas predvsem manjši dotok sredstev v poslovni sklad, potrebnih za izvedbo načrtovane investicije.

Devizna suša zavira uvoz

Da bi z lastnimi deviznimi prilivi pokrili vse svoje uvozne potrebe (natančneje rečeno, da bi si lahko pridobili uvozne pravice v potrebni vrednosti), bi moral biti izvoz naše delovne organizacije bistveno večji od sedanjega. Zaradi upadanja jugoslovanskega izvoza, ki je bil v letošnjih prvih dveh mesecih za približno 15 odstotkov manjši od lanskega, ter zaradi odplačevanja letos zapadlih deviznih dolgov in iz tega izhajajočih devizno-likvidnostnih zagat bank pa ne moremo izkoristiti niti tistih uvoznih pravic, ki nam jih naš izvoz daje. Šele pred kratkim so bili izplačani Saturnusovi dolgovi za uvoz iz preteklega leta; za pokrivanje tekočih potreb po repromaterialu pa je potrebna, tako kot še v številnih drugih delovnih organizacijah, predvsem veliko iznajdljivosti. Na osnovi uvoznih pravic, pridobljenih z lanskim izvozom, in še dodatnega »filtriranja«, ki je bilo pred kratkim uvedeno zaradi premajhnega jugoslovanskega deviznega priliva, bi namreč lahko v marcu uvozili le za 30 tisoč dolarjev materiala.

Pločevink je več kot hrane

Pobuda iz uredniškega odbora, da se za Glas Saturnusa pomenim z vodjo prodaje konzervnih doz in pokrovov Ano Galič, ki si je v prodajni službi Saturnusa nabrala že 22-letne izkušnje, je stara že nekaj mesecev in tudi pogovor ni več čisto svež. Še vedno sveže pa so težave naše Tovarne embalaže, ki je v že več let trajajočih razmerah zasičenosti jugoslovanskega trga z določenimi vrstami embalaže prisiljena iskati ne več le čimveč naročil za obstoječi program, temveč spremenjeno strukturo ponudbe - take, s katero trg še ni zasičen, ali take, pri kateri si lahko zagotovi bistveno kakovostno in cenovno prednost pred drugimi proizvajalci. Program za izboljšanje poslovanja Embalaže je v delu, kot smo slišali na sestankih samoupravnih organov, tla (pregled tržnih možnosti in proizvodnih stroškov) da bodo kmalu pripravljena. Dotlej pa za delo prodajnikov embalaže za živilsko industrijo ostaja še vedno značilno vrtenje v krogu ob ponujanju proizvodov, ki jih je jugoslovansko tržišče polno, po prav nič komolčarskih cenah in z ne prav komolčarsko kakovostjo. Pogovor z Ano Galič naj bo poskus ilustracije tega vrtljaka, s katerega bi radi seveda čimprej prestopili na drugače usmerjeno vozilo.

Človeka s tako dolgim stažem v delovni organizaciji je skoraj nemogoče ne vprašati, kako je na delo prodajnikov vplivalo spreminjanje položaja naše tovarne embalaže na tržišču.

20 let nazaj, ko je Saturnus pokrival približno dve tretjini jugoslovanskega trga, je bilo embalažo seveda mnogo lažje prodajati kot zdaj. V tem času je nastalo več novih tovarn. Ponudba je velika, naš delež na trgu je močno upadel, toliko bolj, ker se republiški trgi zapirajo. Tudi v kvaliteti nimamo več take prednosti kot nekoč. Naši stroji so stari, medtem ko imajo v drugih republikah novejšo tovarne.

Vendar smo se, vsaj še nedolgo tega, lahko pohvalili z nekaterimi kupci iz vrst prehranske industrije, ki so naročali izključno pri nas, kar je vendarle priznanje kakovosti naše embalaže. Imamo še take kupce?

Od večjih uporabnikov nobenega več. Zadnji je bil vojvodinski Elan Srbobran, ki pa se je zdaj delno preusmeril v novosadski Novopak. To jim je deloma narekovala po-

slovna previdnost, delno pa politični pritisk.

Kako se je prodajna služba prilagodila težjim razmeram in kako ravna naša konkurenca?

Danes je potreben agresivnejši nastop na tržišču. Imamo ekipo, ki hodi na teren, se dogovarja s kupci, zbira informacije. Naročil pa je kljub temu manj, vsaj za avtomatsko proizvodnjo - za »flet« je več povpraševanja, ker so Saturnusove pločevinke za šunko zelo kvalitetne, a za to proizvodnjo je potrebna cela armada delavcev. Največ naročil pa si želimo prav za avtomatsko proizvodnjo - a naše cene so višje od cen drugih proizvajalcev in tudi naši plačilni pogoji so ostrejši. Da bi pridobili čimveč naročil, konkurenti popuščajo predvsem pri plačilnih pogojih, dopuščajo celo do trimesečni rok plačila. To pa je danes pomembno, ko je denar drag. Konkurenčne tovarne so pogosto v rdečih številkah, izgube pa jim večkrat poravnava republike iz sklada za nerazvite. Tudi na druge načine embalažerji spodbujajo naročila. Dobili smo informacijo, sicer nepreverjeno, da je neka tovarna celo kupovala osnovna sredstva za svojega kupca v razvitejši republiki.

Takega širokosrčnega spodbujanja prodaje si Saturnus ne more privoščiti. Plačila pa kljub nepopustljivosti pri rokih zaostajajo. Kako je z izterjavami?

V izterjavo je vloženega veliko truda, imamo pa precej težav. Pojem obresti je nekaterim še vedno tuj. Zaenkrat tožb še ne vlagamo kar povprek, poslužujemo se predvsem dnevnih opominov in, po novem, zadrževanja dobav. Z letošnjim letom smo uvedli nov pojem, »izguba zaupanja«. Kupci, ki imajo pri nas dva zapadla neplačana računa, morajo naslednje dobave plačevati pri prevzemu. Kakšen bo učinek, še ne vemo, ker se sezona šele začinja.

So se potrebe porabnikov embalaže v teh letih bistveno spremenile. Dajejo kdaj tudi kupci sami predloge?

Mesna industrija se je preusmerila v »mehko« manjše pakiranje paštet in narezkov, za tako embalažo pa imajo svojo lastno proizvodnjo. Posledica je močno zmanjšano povpraševanje po vlečenih pločevinkah. Svoječas smo jih izdelali po 50 milijonov letno, zdaj le še do 2 milijona, zato ostajajo naše avtomatizirane linije neizkoriščene. Drugače je z malimi ovalnimi dozami za šunko, ki jih v Jugoslaviji izdeluje samo Saturnus. Povpraševanje pa tudi za te niha, odvisno od

»letine« in od izvoza, kajti to je izrazito izvozni proizvod.

Predloge pa dajejo kupci predvsem glede litografije in velikosti pločevink. Oblike pa so več ali manj vsa leta enake, vsaj na jugoslovanskem trgu - kaj se nudi v svetu, pa prodajniki nimamo priložnosti spremljati.

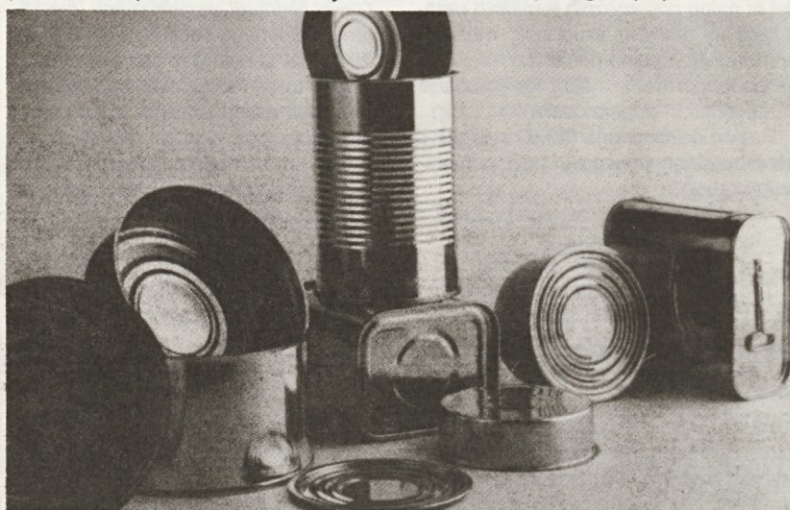
Ob uvajanju proizvodnje varjenih pločevink je bila (med drugimi) prodaja deležna kritike, da ni pravočasno poskrbela za kupce. Je za letos zagotovljenih kaj naročil?

Kupce za letos poznamo, a nihče ne naroča vnaprej. Za april in maj imamo naročila »Podravke« in »29. novembra«, 3 milijone pločevink.

Večina kupcev še ni opremljena za zapiranje novih pločevink, za to bo treba nekaj časa. Nova orodja bodo nabavljena šele, ko se bodo stara iztrošila. Sicer pa so pripravljene lotano pločevinko zamenjati z

varjeno, saj bo cena ista, kvaliteta pa boljša. Vendar so načrti, da bomo proizvajali 70 milijonov pločevink letno, predimenzionirani. Tovarna »9. maj« Skelani take pločevinke že izdeluje, v načrtu pa jih ima tudi že MGK Reka.

Z Ano Galič seveda nisva pozabili na pokrove za steklene kozarce, od katerih v Saturnusu veliko pričakujemo. Proizvodnja je avtomatska, povpraševanje veliko, Saturnus pa je zaenkrat edini proizvajalec Alupo in Pano pokrovov v Jugoslaviji, pri twist-off pokrovih pa nam z manjšimi količinami konkurira le beograjski Proleter. Prednost pa bomo lahko obdržali le, če bomo s količinami in kakovostjo zadovoljevali potrebe tržišča. Glede na pomen, ki ji ga pripisujemo, zasluži ta vrsta proizvodnje kar poseben članek. O tem pa kdaj drugič. (vc)

IZ DRUGIH DELOVNIH ORGANIZACIJ

Smederevski bolnik

Smederevski metalurški kombinat je pravzaprav še nedonošeno dete, vendar je hkrati tudi že velik izgubar. V gradnji je že od leta 1963, vanj so vlagali tudi mnogi (potencialni) kupci domačega jekla, v tem srednjeročnem obdobju pa vse srbsko združeno delo prispeva zanj 0,47 % družbenega proizvoda. Metalurški kombinat zdaj dolguje pol drugo milijardo dolarjev tujim upnikom in blizu 90 milijard din domačim. V kratkem naj bi sicer v Smederevu začela obratovati najsoodobnejša talilna peč v Jugoslaviji, vendar je vprašanje, kdaj bo jeklarne sposobna poslovati rentabilno - o cenah jekla pa je iz zdravstvenih razlogov sploh bolje ne razmišljati.

Usoda smederevske jeklarne se tiče tudi Saturnusa, celo dvakratno. Prvič zato, ker smo bili tudi sami eden od njenih mnogih sovlagateljev, ki so zaman pričakovali dobavo obljubljenih vrst pločevine; sovlaganje smo zato, spet tako kot mnogi drugi, kmalu prekinili. Drugič pa nas tako cena kot kakovost njenih bodočih proizvodov zadeva zato, ker naj bi ta jeklarne preskrbovala tudi Zorkino tovarno bele pločevine.

Plutalov »nemogoče je mogoče«

Tudi če vso hvalo Plutalu, ki je razmeroma na gosto posejana po časopisju, delimo s tri, ostane še kar veliko. Zaposleni se zaenkrat še ne morejo pohvaliti z velikimi plačami, vendar lahko po vsem sodeč dokaj z zaupanjem gledajo v prihodnost. Nekdanji bolnik, ki je bil še leta 1979 videti v zadnjih vzdihljajih, je v tem času avtomatiziral proizvodnjo in postal omembe vreden izvoznik. Lanskih 3,5 milijonov dolarjev je za 320-članski kolektiv lep dosežek, toliko bolj, ker se preriva na zahodno tržišče s proizvodi, ki jih tam nikakor ne manjka. Ko smo omenili število zaposlenih - Plutalu je v 7 letih uspelo »nemogoče«, zmanjšal je število fizičnih delavcev na polovico, ob tem pa povečal proizvodnjo.

Vsi ti podatki pa so skromni v luči načrtov za bližnjo prihodnost. Leta 1990 naj bi ta delovna organizacija zaslužila z izvozom na konvertibilno področje 20 milijonov dolarjev ali 40.000 dolarjev na zaposlenega. Na tuje pa ne nameravajo prodajati več le zapork za steklenice, temveč tudi opremo za zapiranje embalaže.

Pregled nad izvajanjem nalog v DO

Letošnji program dela osnovnih organizacij ZK, ki so ga sredi februarja zastavili sekretarji OOKZ, se v precejšnji meri ujema s seznamom glavnih nalog, zapisanih v gospodarskih načrtih in z napovedanimi izrednimi ukrepi. Na ta način si želijo komunisti zagotoviti sprotno obveščeno o izvajanju ali neizvajanju sprejetih nalog v naši delovni organizaciji in možnost ustreznega ukrepanja tudi v okviru pristojnosti osnovnih organizacij ZK.

Program pa je tak:

1. Obravnavanje razvojno investicijskih ciljev DO in TOZD-ov na podlagi analize obstoječega stanja, ocene predvidenih učinkov na uspešnost poslovanja TOZD in DO.

Nosilec: direktor DO

Rok: april/87

2. Obravnavanje projekta za zagotavljanje pogojev trajno uspešnega poslovanja TOZD Embalaža

Nosilec: direktor TOZD 3, direktor DO
Rok: maj/87

3. Obravnavanje programa za uveljavljanje inovacijskih dejavnosti v TOZD-ih in DO

Nosilec: direktorji TOZD-ov

4. Polletno ocenjevanje političnih razmer v TOZD-ih, DSSS in DO, opredelitev programov, oblikovanje idejnopolitičnih stališč ter usmeritev za reševanje

Nosilec: sekretarji OOKZ, direktorji

5. Usposabljanje članov ZK za idejno-politično delo in uresničevanje sprejetih stališč in usmeritev

Nosilec: sekretarji OOKZ, sekretar konference OOKZ

Rok: 1987

6. Oblikovanje konference ZK v DO
Nosilec: sekretarji OOKZ, sekretar konference OOKZ

Rok: marec 1987

7. Program ukrepov za zmanjšanje režijskih del v TOZD-ih in DSSS

Nosilec: direktorji TOZD-ov in DSSS

IZ DELEGATSKIH GRADIV

Občina - mesto

Ljubljanska mestna skupščina bo 2. aprila med drugim obravnavala program letošnjih nalog za varstvo okolja v delovnih organizacijah. Po splošni ugotovitvi o »nezadovoljivem stanju« na področju varstva in po naštevanju ekološko usmerjenih nalog, ki so jih ljubljanske delovne organizacije zapisale v letošnje gospodarske načrte, predlaga mestni izvršni svet tri sklepe, ki bodo obvezovali delovne organizacije, da:

- analizirajo vplive svoje proizvodnje na okolje;
- na tej osnovi pripravijo program ukrepov za varstvo okolja;
- obvestijo o načrtovanih ukrepih druge samoupravne organizacije in skupnosti, ki bodo sodelovale pri opredelitvi prednostnih nalog, pogojev uresničitve in odgovornih nosilcev.

Med delovnimi organizacijami, ki imajo v letne načrte vključene tudi ekološko naravnane naloge, sta zapisani tudi Saturnosova tozda Embalaža in Avtooprema. Embalaža s prenovo tiskarne, zamenjavo linije lotanih pločevink z linijo varjenih pločevink in poskusnim obratovanjem naprave za uporabo topil, izžetih iz krp; Avtooprema pa z načrtovano obnovo sistema za odvajanje odpadnih voda, izdelavo zaprtega sistema za tehnološko hladilno vodo in izkoriščanjem toplenga odpadnega zraka.

Slovenska industrija je v povprečju tehnološko bolj zastarela od jugoslovanske, ljubljanska pa še bolj od slovenske. Stopnja odpisanosti osnovnih sredstev ljubljanske industrije je v letu 1985 dosegla že 80 odstotkov (v SRS 60 %), oprema pa je odpisana 77-odstotno (v SRS 70%). Najslabše je v tekstilni industriji, katere oprema je celo 95-odstotno

SPRAŠUJEMO -

ODGOVARJAMO

Pojasnilo računskega centra

Pri zadnjem izplačilu osebnega dohodka je bilo veliko govora o napačnem računu. Glavni krivec naj bi bil prav računski center.

Vsem tako mislečim sodelavcem moram uvodoma razjasniti nekaj resnic, pred katerimi radi zatisejo oči:

- v SATURNUS-u je stara navada, da za napake takoj najdemo »dežurnega krivca« - običajno je to zadnji delavec v

celi verigi opravil. V našem primeru je ta krivec računski center;

- kratica AOP - Avtomatska Obdelava Podatkov - pomeni, da se v računskem centru podatki avtomatsko obdelajo. Ti podatki pa ne nastanejo v AOP-ju, ampak pridejo od drugod

- v vseh dosedanjih letih računski center pbstaja kot nujno zlo v SATURNUS-u, od njega pa se pričakujejo enaki rezultati kot jih dosegajo centri v drugih delovnih organizacijah, kjer imajp več podpore;

- splošna organiziranost SATURNUSA je na taki ravni, da na omogoča kvalitetnega računalniškega podprtja - npr. firma, kot je Inštitut Jožef Stefan, ni bila sposobna izdelati za našo DO ene same računalniške obdelave, ker je organizacija preveč zakomplicirana. To obdelavo smo kasneje izdelali sami;

- pri vsaki novi obdelavi in pri vzdrževanju obstoječih - vseh do sedaj je 29 -

Redni avtobus po Letališki?

Organizacije združenega dela, ki imajo svoje obrate v industrijski coni Moste (MP-3) si že dalj časa prizadevajo, da bi bilo to področje bolje povezano z javnimi prometnimi sredstvi z ostalimi predeli občine in mesta Ljubljane. Sedaj vozijo na tem območju avtobusi MPP prog št. 2 in 7, vendar samo v začetku in koncu delovnega časa. Z avtobusi teh prog pa se vozi na delo in z dela velik del

delavcev od skupno preko 3000 zaposlenih v organizacijah, ki so locirane v tej industrijski coni.

Po zadnjih prizadevanjih in posredovanjih predstavnikov prizadetih organizacij združenega dela, je Integral TOZD Mestni potniški promet pripravil predlog za uvedbo nove avtobusne proge v več variantah. Na skupnem sestanku s predstavniki prizadetih organizacij združenega dela, ki je bil februarja letos v Saturnusu, je bilo ugotovljeno, da potrebam zaposlenih delavcev na tem področju najbolj ustreza varianta, po kateri naj bi nova proga 2 potekala od končnega postajališča v Novem Polju, mimo obstoječega industrijskega kompleksa po vsej dolžini Letališke, Kajuhove in Zaloške ceste do Hrvaškega trga in od tod na Poljansko cesto. Nadalje proga poteka preko Tromostovja v Wolfovo, Titovo cesto do Trga OF in Masarykove ceste, na Šmartinsko cesto do Savske ceste mimo Žal, po Pokopališki cesti do križišča s Šmartinsko cesto in po njej do obračališča v Novih Jaršah.

Uvedba proge po tej varianti je zelo ugodna, saj poteka mimo kolodvora in po središču mesta, ki je dobro povezano z ostalimi mestnimi predeli.

Predlog je sedaj v razpravi na organih Komunalne skupnosti ljubljanskih občin, ni pa še vnesen v predlog programa in finančnega načrta skupnosti za letošnje leto.

Pričakujemo, da bo nova proga uvedena v prihodnjem letu.

Irena Artnak

odpisana, tesno pa ji sledita živilska in kovinskopredelovalna industrija. Investiranje v preteklem srednjeročnem obdobju je bilo dokaj pičlo, pač pa se naložbe znatno povečujejo v preteklem in letošnjem letu.

•••

Predlog za uvedbo poslovnega prispevka iz dohodka za ljubljansko komunalno skupnost v višini 0,6 % od osnovne BOD (za vzdrževanje cest in zelenic in za primer s snegom radodarnih zim) je bil na seji mestne skušine 5. marca zavrnjen. Predlog je ponovno na dnevnem redu seje 2. aprila; v gradivu je sicer pozabljen, pač pa smo lahko v »Delu« prebrali, da je tokrat predlagana prispevna stopnja 0,47 % iz osnove BOD.

Zaenkrat plačujejo delovne organizacije za naloge ljubljanske skupnosti samo 6 različnih prispevkov - 3 iz dohodka in 3 iz čistega dohodka.

moramo upoštevati »saturnuške« posebnosti, ki pa niso prilagojene računalniški zakonitosti.

Vse naštetu posredno občuti vsak član naše DO, delavci v oddelku za AOP pa to občutimo neposredno, ker to predstavlja osnovo za naše delo. Sedaj bodo mogoče lažje razumljive težave pri računalniškem delu obračuna osebnega dohodka.

Obračun osebnega dohodka za februar je narejen z novo računalniško obdelavo, kar stara obdelava ne bi prenesla toliko posebnosti, kot jih predvideva nov pravilnik. Napisati je bilo treba vse programe na novo, napisati vso potrebno dokumentacijo in prirediti vse matične osebne podatke za novo obdelavo. Zaradi časovne stiske nismo uspeli testirati nove obdelave v celoti, vzporedna obdelava na star način pa ni prišla v poštev, ker končni rezultat ni primerljiv (minulo delo, popoldanski dodatek, zm-

njšana del. zmožnost, ...). Zato so bile napake pričakovane. Reakcije na napakah tudi, saj smo vsi najboljčutljivejši prav na OD. Delavke v oddelku za obračun osebnega dohodka so prav zato vložile ogromno truda, da sproti med obdelavo kontrolirale obračun in opozarjale na napake. V računskem centru smo večino napak odpravili med samo obdelavo, vseh pa ne, ker je bilo premalo časa. VSE napake pa so evidentirane in bodo upošteevane pri obračunu za mesec marec.

Za vse napake, ki so nastale pri obračunu februarjskih OD, se vam Računski center Saturnus opravičuje, čeprav ni kriv za vse napake. Zadnji teden pred izplačilom se je AOP-ju delalo 24 ur na dan, počitka ni bilo nobeno noč, zato da je bilo izplačilo 13. 3. in ne teden dni kasneje.

Vodja odelka za AOP Franc Jerman

Propaganda? Reklama? Design?

Ali uvod v ekonomsko propagando

(Reklama (lat. reclamere): vsiljivo, pretirano hvalisanje)

Tile nazivi v naslovu članka v kratkem vzbujajo našemu »delavcu«, navajenemu političnega in gospodarskega besednjaka, ki odmeva iz televizorja, časopisa, sestavkov, kar priznajmo, same slabe konotacije in predstave!

Če zares želimo govoriti o »propagandi« in »reklami« (namenoma uporabljam ta dva posplošena izraza, ki ju pozna takorekoč »vsakdo«, moramo najprej govoriti o marketingu, in trženju. Le v tej zvezi se namreč ta dva (pri nas kar zloglasna) pojma in izraza da razložiti, saj drugače npr. pod propagando lahko razumemo politično propagando, ki ima popolnoma svoj obraz in svoje zakonitosti, tako na Zahodu kot na Vzhodu.

Kadar pa govorimo o trženju, moramo govoriti tudi o marketingu. Trženje, kot znanstvena misel, kot opredelitev, gospodarska praksa in strokovno delo nima ne smisla ne prostora v okolju, v katerem ne vladajo tržne zakonitosti. Zato nas razmere venomer silijo k dokazovanju smisla, upravičenosti pa tudi perspektive tržno usmerjenega gospodarstva, delovne organizacije, »podjetja«. Trženje je mikroekonomska veda, ki je utemeljena iskanju najbolj donosnih oblik obnašanja gospodarskega subjekta na trgu in s tem učinkovitosti celotnega gospodarstva. Taka utemeljitev pa pri

nas (še vedno) v splošnem ni upoštevana.

Ko se govori o smereh gospodarskega razvoja, se krešejo politično-ekonomske, družbeno-politične, folklorne (!?) in še kakšne teorije. Tudi o tržni misli, znanju, usposobljenosti in pripravljenosti za spopad s svetovno konkurenco, itd. se govori, razen častnih izjem, le na teoretični ravni. Zato se moramo na splošno vprašati, ali smo usposobljeni za praktičen nastop, ali imamo vse znanje, s katerim se ponasamo, ali so naši t.i. marketinški domači in izvozni uspehi v resnici marketinški in naši, ali niso delni uspehi sem in tja zgolj naključni ali posledica kampanjskih prizadevanj, ali niso le rezultat dela majhnih ekip, ki jim zaradi težavnih razmer in nezaznavanja največkrat poide sapa.

Vsa ta vprašanja se odražajo v vsaki naši delovni organizaciji posebej.

Dejstvo je, da uspešnega gospodarjenja, posebej v naših razmerah, ni mogoče organizirati brez sodobne marketinške službe.

Za uspešno poslovanje ni dovolj, da je dosežen načrtovani fizični obseg proizvodnje, če hkrati ne poskrbimo za vsestransko raziskavo trga, na katerem je moč doseči s kakovostnim proizvodnim programom pravo ceno. Vsi tisti gospodarski subjekti, ki ne upoštevajo tega dejstva, ne morejo računati na poslovni uspeh, na večji dohodek in razvojno perspektivo. Take delovne organizacije se bodo prav gotovo prej ali slej znašle v nezavidljivem

položaju in bodo naleteli na velike probleme tudi pri lastni proizvodnji in hkrati velike težave pri lastni reprodukciji.

Pri organiziranju združenega dela glede na trg in tržno dejavnost niso izpoljeni objektivni pogoji za samo oblikovanje in delovanje trženja. Vzorec take organizacije, ki samo do neke mete odseva v prodajnih funkcijah in ekonomski propagandi, je zato, v naših razmerah, na splošno prilagojen gospodarski usmeritvi in ekonomskemu sistemu kakršnega imamo.

Na tej ravni ima poseben pomen vzpostavitev marketinško informacijskega sistema in mehanizmov.

Vendar se kljub vsem slabim razmeram, zaplankanosti itd. vseeno oblikuje skupina prodornih in tržno usmerjenih delovnih organizacij. Seveda je povsem jasno, da v teh delovnih organizacijah že delujejo vsi segmenti trženja ali maketinga, kakorkoli ga že imenujemo. Šele takrat lahko govorimo tudi o teh posameznih segmentih: raziskava trga, pospeševanje prodaje, ekonomska propaganda, stiki z javnostjo itd. Na teh osnovah je zgrajena prodajna politika, razvoj, usmerjenost in prodornost delovne organizacije. Takrat se ve, poenostavljeno rečeno, kako se bo tako poslovanje načrtovalo, kako se bo za programe zagotavljalo sredstva in jih tudi uredilo.

V vseh drugačnih pogojih za te aktivnosti seveda »primankuje sredstev«. Zato tistim subjektom v službah, ki so v »službi« t. i. propagande, preostane to, da svoje znanje in delovanje omejijo na posamezne akcije, ki jih bo: 1. moč izpeljati s temi sredstvi in bodo 2. dale glede na vložena sredstva in razmerje največji učinek (kljub »netrži usmerjenosti DO«). Včasih je take po-

goje moč, dobesedno, ustvariti iz nič. Če taka »propaganda« uspe poskrbeti za sodobno oblikovane vizualne komunikacije (prospekte, prodajne kataloge) v dovolj širokem obsegu, lastne tiskane materiale in ne pri založnikih kupljene klišejske, ki običajno nimajo nobene stvarne povezave s to delovno organizacijo in njeno proizvodnjo; ustvariti iz njih sinonim za dobro oblikovan izdelek; uspešno predstaviti delovno organizacijo na sejmih; zbrati posamezen dogodek, ki je pomemben za to DO in ga maksimalno izrabiti v poslovni in tržni namen in obenem premagati razdrobljenost, je to seveda kar velik uspeh.

Ker pa to vseeno ni edina prava pot, je tako »zavedanje« tržnih zakonitosti in izvajanje posameznih sestavnih komponent uspešnega trženja lahko le podlaga za nadaljnje delo in razvoj. Vzpostaviti je treba vse tiste pogoje, ki so bili v tem tekstu že navedeni.

Vseeno pa so na razpolago vsaj tri poti:

- samozadovoljno ostati na isti poti,
- se tržno organizirati na vseh ravneh,
- ali pa imeti t.i. referenta z naročilnico, ki bo morebitne usluge na tem področju naročal v eni izmed številnih slabih agencij (dobrih je namreč malo, za tiste pa ta referent tako ne bo imel na razpolago dovolj sredstev).

Alternativa je razvidna, lahko pa si jo vsakdo izbere v skladu s svojim znanjem in opredelitvijo.

O posameznih področjih, kot so ekonomska propaganda v ožjem smislu, oblikovanje (design), raziskava trga, sejemska dejavnost, pospeševanje prodaje (sales promotion), stiki z javnostjo (public relation) in športni marketing, pa lahko govorimo v prihodnje (in na tem mestu) na splošni ravni, kakor tudi aplicirano na naše razmere.

IF

ŠPORT RALLY SATURNUS

Začelo se je pred 10 leti. Takrat je bil to lokalni rally, danes pa je že uveljavljen avtomobilistični dogodek v evropskem merilu. Letošnji deseti jubilejni rally, od 22. do 24. maja, bo zopet potekal od Ljubljane do Portoroža. Štart bo v Ljubljani, konča pa se v Portorožu, točneje v Bernardinu.

Rally šport ima pri nas obilo privržencev. Lani si je naš rally ogledalo preko 200.000 gledalcev. To je tudi eden redkih rallyjev v Evropi, ki imajo neposreden televizijski prenos, v letošnjem letu ga bo prenašala, pravijo, tudi Evrovizija.

Celotna dolžina proge rallyja je 613 km, skupna dolžina hitrostnih preizkušenj, ki jih bo 24, pa 285 km (ali 47 %). Prvi štart bo na Gospodarskem

razstavišču v Ljubljani ob 15.41, hitrostna preizkušnja na Brodu v Ljubljani (Črnuče) se bo začela ob 16.04. Drugi štart bo ob 18. uri itd. Natančne čase si lahko ogledate v časovnici. Cilj bo v Bernardinu, kjer bo tudi podelitev nagrad in kjer bo nameščen celoten športno-operativni center.

Športna komisija nam je sporočila, da beležijo veliko zanimanje in odziv tekmovalcev iz tujine: iz SZ, Poljske, Švedske, Avstrije, Belgije, V. Britanije, Švice, Italije, ZRN, NDR, Francije, tako da računajo na solidno udeležbo tujih ekip, tovarniških ekip in atraktivnih vozil, kljub temu, da so spremenjeni pogoji FISE povzročili tekmovalcem resne probleme okrog vozil in razvrstitve v razrede. To pa se odraža predvsem znotraj Evrop-

skega prvenstva, v katerega drugo zahtevnostno stopnjo sodi tudi naš rally.

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani bodo ob rallyju organizirali tudi posebno razstavo, na kateri bodo sodelovali vsi vidnejši proizvajalci, oz. točneje njihovi zastopniki v Sloveniji. Tako bo moč videti tudi novejša in atraktivna vozila kot Yugo Florida, nove Fiata,

Subaruje, Mercedese itd. Na ta način se tudi nadgrajuje lani začeti RALLY POOL pri Gospodarski zbornici Slovenije.

Kot vsako leto bo organizacijski komitee rallyja še kako potreboval roke pridnih Saturnužanov. Letos bodo tisti, ki že dolgo pomagajo pri rallyju, prejeli posebna priznanja.

IF

Športno društvo lani

Občni zbor našega športno-rekreativnega društva je kot vsako leto prinesel pregled športnega udejstvovanja Saturnužanov in načrte za letos. Želja za naprej ostaja enaka kot vedno, da bi se predvsem zaradi svojega zdravja, pa tudi v prid medsebojnim odnosom v kolektivu, čimveč zaposlenih ukvarjalo s kakšno vrsto rekreacije, pri čemer pa so nam tudi dobri rezultati na tekmovanju sicer lahko v ponos in vzpodbudo. Ker med letom o delu nekatereh sekcij žal slišimo malo ali nič, objavljamo tokrat kratek prikaz udejstvovanja članov kolektiva v vseh panogah.

Smučarska sekcija

Največjo udeležbo je kot običajno doseglo smučarsko prvenstvo Saturnusa. Naši smučarji pa so nastopali tudi na občinskem prvenstvu in na tekmovanju ob dnevu mladosti pod Prisojnikom, kjer so dosegli tudi zelo dobre uvrstitve.

Šahovska sekcija

V našem kolektivu je precej močna, tako po številu članov, kot po uvrstitvah na tekmovanjih. Lani se je naša ekipa povzpela v višji razred na delavskem prvenstvu, vse pa kaže, da bo ob koncu prvenstva uvrščena celo v najvišji razred šahovskih tekmovanj mesta Ljubljana. Izkazala se je tudi na šahovskem festivalu, tekmovanju za pokal maršala Tita in na republiškem šahovskem prvenstvu. Na turnirju Rog-Plutal-Saturnus so naši šahisti zmagali, sami pa so organizirali še tri hitre turnirje.

Teniška sekcija

Nudi možnost rekreativnega igranja v času cele sezone, lani se je število igralcev povečalo na 36, zanimanje pa po vsem sodeč še raste. Tenisači so lani nastopili na treh tekmovanjih: na spomladanskem preglednem tekmovanju, na športnih igrah Saturnusa in na srečanju s Papirnico Vevče, kjer je bil izid neodločen.

Bistvo manj je zanimanja za namizni tenis - miza, ki je bila enkrat tedensko rezervirana za Saturnus, je ostajala večkrat nezasedena.

Planinski izlet

Planinsko društvo Saturnus vas 16. aprila vabi na prijeten izlet, ki se ga lahko brez skrbi udeležite tudi tisti z manj kondicije.

Iz Škofje Loke mimo kopališča gremo po košeninah in gozdnih poteh na Osovnik - 857 m. Tu je gotška cerkev iz leta 1551. Lep razgled na Karavanke in Kamniške Alpe. Od tu gremo po grebenski poti v osrčje Polhograjskih dolomitov na Tošč - 1021 m. Razgled na Polhov Gradec, po Dolomitih, v ozadju Nanos in kraške planote. Od tu dalje vodi pot po slemenu in pobočjih na Črni vrh - 862 m. Na izletu dobimo 3 žige Loške planinske poti.

Več informacij lahko dobite pri vodniku Romanu Jerasu (int. 266).

Kolesarska sekcija

V prvem letu se je vključilo 15 članov. Izpolnila ja zastavljen program rekreativnega kolesarjenja in udeležbe na kolesarskih maratonih: Črnuški maraton, maraton Hrast, Kamniški maraton, maraton Franja in Dakijev maraton. V okviru športnih iger Saturnusa so kolesarji organizirali kolesarski juriš na Črnivec, ki bo postal tradicionalen.

Strelska sekcija

Delovanje sekcije je bilo moteno zaradi ukinitve strelske družine Vide Pregarc, s katero je bila naša sekcija tesno

povezana. Še večja ovira je bila, da je bilo strelišče občinske strelske zveze zaradi predelave zaprto.

Strelci pa so se kljub temu udeležili tekmovanja Rog-Plutal-Saturnus; dvo-bojev Papirnica Vevče-Saturnus in Zarja-Saturnus, nočnega streljanja na strelišču na Rakovniku z vojaško puško. Strelci so tekmovali tudi v okviru športnih iger Saturnusa.

V letošnji sezoni morajo rešiti vprašanje povezovanja z drugimi strelskimi sekcijami v občini in pridobitve stalnega strelišča.

Košarkaška sekcija

Košarkarji Saturnusa so igrali rekreativno enkrat tedensko na OŠ Vide Pregarc. Tekmovanja v trim ligi ZTKO Moste-Polje pa sekcija ni uspešno izpeljala.

Kegljaška sekcija

Kegljači so se udeležili vseh tekmovanj, predvidenih v letnem programu sekcije in okvirnem programu Komisije za rekreacijo Moste-Polje. V okviru športnih iger Saturnusa so organizirali odprto prvenstvo Saturnusa, katerega pa se je udeležilo manj kegljačev in kegljačic, kot so pričakovali. Sodelovali so tudi na srečanjih Papirnica Vevče - Saturnus in Rog-Plutal-Saturnus.

Nogometna sekcija

Nogometnaši so sodelovali v občinski trim ligi in to v malem in velikem nogometu, udeležili so se turnirja ob prazniku KS Zelena jama, in srečanja Rog-Plutal-Saturnus.

Izvedli so tudi 20. srečanje z nogometnaši iz prijateljskega Maniaga. Ob tej priložnosti je občinski sindikalni svet podelil prizadevnim organizatorjem teh srečanj priznanje.

Tekaška sekcija

V poletnem času so se tekači udeležili več rekreativnih maratonov, med drugimi tudi dveh težjih preizkušenj - teka trojk na Molniškem teku (21 km) in

-Partizanskega marša (28 km). Sodelovali so tudi na vseh pomembnejših smučarsko-tekaških maratonih in seveda na prvenstvu občine Ljubljana Moste-Polje in prvenstvu Saturnusa.

Najaktivnejši tekač je bil Milan Pavliha, ki se je udeležil vseh tekaških tekmovanj, razen tekmovanj v okviru športnih iger Saturnusa, ker je bil službeno zadržan.

Plavalna sekcija

Omogoča rekreativno plavanje v objektih ŠD Olimpija v ŠC Tivoli. Opazno je povečanje zanimanja za tovrstno rekreacijo. V okviru športnih iger Saturnusa je bilo v plavalnem bazenu Papirnice Vevče izvedeno prvenstvo Saturnusa.

Balinarska sekcija

Letos balinarji niso bili posebno aktivni. Udeležili pa so se srečanja Rog-Plu-

tal-Saturnus in saturnuških športnih iger.

Drzalna sekcija

Omogoča rekreativno drsanje. Tako kot pri plavanju, je tudi pri drsanju opazno zanimanje za tovrstno rekreacijo.

Vse aktivnosti pri vodenju ŠRD Saturnus so organizirane ljubiteljsko. Delavci Saturnusa, ki imajo veselje do določenih športnih zvrsti, organizatorske sposobnosti in pripravljenost storiti še nekaj poleg rednih delovnih nalog, imajo zasluge za uspešnost posameznih sekcij športnega društva. Predsednik ŠRD Boris Jenko se je na občnem zboru zahvalil vsem voditeljem sekcij, hkrati pa tudi dolgoletni tajnici društva Etelki Čučelič, ki jo je zdaj zamenjala Nuša Sovinc.

7. PROIZVODNO-DELOVNO TEKMOVANJE KOVINARJEV

Kovinarji, prijavite se!

Pod pokroviteljstvom mestnega sveta zveze sindikatov Ljubljane bo od 14. do 18. maja 1987 potekalo 7. PROIZVODNO-DELOVNO SREČANJE KOVINARJEV MESTA LJUBLJANA.

Tekmovanje je sestavljeno iz dveh delov:

- teoretičnega, ki obsega preverjanje znanja s področja samoupravljanja, varstva pri delu in stroke (preverjanje znanja poteka z metodo testa), in
- praktičnega, v katerem se pomerijo tekmovalci v določenem poklicu.

Tekmovanje poteka v naslednjih poklicih: kovinostrugarji, kovinorezkarji, kovinobrusilci, strojni kovači, orodjarji, ključavničarji, avtomehaniki diesel in bencinski, varilci postopkov RO, MAG, TIG, in plamenski, livarji, kaluperji, elektroniki in kleparji.

Prijavljeni kandidati bodo pravočasno prejeli potrebno gradivo, za teoretični del tekmovanja pa bo posebej organiziran seminar, na katerem bomo ponovili vsa postavljena vprašanja.

O delovnem srečanju kovinarjev je razpravljaj IO OOZS tozda Orodjarna in vzdrževanje in sprejel sklep, da se tega tekmovanja udeležijo tudi kovinarji Saturnusa ne glede na tozdz. Za stimulira-

nje tekmovalcev pa je določil naslednje:

1. Denarne nagrade
Najvišjo nagrado dobi tekmovalac z najvišjo vsoto točk, ne glede na poklic. V primeru delitve mesta se podeli nagrada za zasedeno mesto, naslednja nagrada pa se ne podeli.

Da se denarne nagrade izplačajo v navedeni višini, mora tekmovalci 10 tekmovalcev. V primeru, da je tekmovalcev manj, se za vsakega zmanjša znesek za 20 %.

- Nagrade: 1. 60.000 din
2. 30.000 din
3. 24.000 din
4. 19.500 din
5. 16.500 din

2. Podeli se prehodni pokal za prvovrščnega tekmovalca (z najvišjim številom točk v DO). V primeru delitve prvega mesta dobi pokal tekmovalac z večjim številom točk praktičnega dela.

3. Praktične nagrade se podelijo vsem tekmovalcem z žrebom.

4. Delovne obleke za tekmovanje bodo dodeljene izven letne kvote in opremljene z napisom Saturnus.

PRIJAVNICA

Podpisani ..... rojen .....

iz tozda ..... se prijavljam na tekmovanje.

Tekmoval bom v poklicu ..... Po kvalifikaciji sem

..... in imam ..... let delovnih izkušenj.

Datum:

Podpis: